

Iskate vseh dni...
Iskate vseh dni...
Iskate vseh dni...

THE LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
MAY 4 1927

PROSVETA

Uredniški in upravljalni
prostori:
2887 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2887 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Chicago Ill., torek, 3. maja (May 3), 1927.
LETO—YEAR XX.
Subscriptions
\$5.00 Yearly
STEV.—NUMBER 104

MISSISSIPPI RAZDIRA NOVE NASIPE NA JUGU

Sedem tisoč ljudi ogroženih v novih krajih, ki jih je zalila voda. Reka Mississippi podrta nasipe na več krajih. Nevarnost je še vedno velika.

Vicksburg, Miss., 2. maja. — Vojak narodne garde je aneči ustreli nekega zamorca v prepri, ker ni hotel pomagati pri nalaganju pomožnega blaga na ladjo za poplavlence.

Vidalia, La., 2. maja. — Reka Mississippi je južno od tega mesta podrta na štirih krajih nasipe. Več kot 3.000 štirjakih akrov zemlje in nad sedemdeset tisoč ljudi je v nevarnosti, da zgube življenja.

Državni inženirji nadaljujejo z razstrelbami nasipov južno od mesta New Orleans, da ga zavarujejo pred velikansko poplavo. Reka Yazoo je preplavila svoje bregove pri Edenu in poplavlila deset tisoč akrov zemlje ter izgnala tisoče ljudi iz njihovih domov. Severno od mesta Vicksburg so večerj utočile štiri osebe, kar je dodalo k številu mrtvih v Mississippi poplavi, ki je nastala pred tremi tedni, da je sedaj naraslo na 110 mrtvih.

New Orleans, La., 2. maja. — Včeraj je povodenj pričela v tej državi naraščati s tako silo, da se je bati, da niti vse razstrelbe nasipov ne bodo pomagale ohraniti mesta velike povodenje katastrofe. Vendar pa imajo avtoritete upanje, da ne zadene tako hudo poplava New Orleansa kot je zadela druga mesta mississippijske doline.

Governor države Louisiane je odredil, da je šla na delo vsa vojska sila, ki šteje nad tisoč mož, da pomaga rdečemu križu pri reševanju delu.

Mnogo domačinov se je uprlo ter se nočejo izseliti iz ogroženih krajev, kar zelo ovira pomožno delo.

Sovjeti odrekli vizum američkemu admiralu

Moskovska vlada je vrnila Ameriki šlo za ognjilo.

Moskva, 2. maja. — Sovjetska vlada je zavrgla prošnjo Marka L. Bristola, ameriškega admirala, za dovoljenje, da sme potovati čez sovjetsko Unijo na Kitajsko, kjer nadomesti podadmirala Williamsa, ki zdaj poveljuje američkemu bojnemu brodomu v Kitajskih vodah. Bristol se nahaja v Carigradu kot ameriški komisar. V svoji prošnji je navedel, da bi rad potoval čez Rusijo, ker zdravstveno stanje njegove žene ne dopušča dolgega potovanja čez Pacifik.

Sovjetska vlada je odgovorila, da mora z ameriškim uradniki postopati v tem oziru na isti način kot postopa vlada v Washingtonu, ki ni dovolila Gregoriju Sokolnikovu, bivšemu finančnemu komisarju, Juriju Pjatakovu niti Kolontajevi stopiti na ameriška tla. Sovjetska vlada pa je voljna dati dovoljenje Bristolovi ženi, če hoče potovati sama čez ozemlje Unije sovjetskih republik na Kitajsko.

Premogovni baroni preta- kajo krokodilske solze

Oni žele, da se znižajo nesreče v premogovnikih. — In želje so le želje. — Do uresničenja želje je še daleč.

Washington, D. C. — Obe podjetniški organizaciji Natl. Assn., katere člani so podjetniki s polja mehkega premoga, in "American Mining Congress", pri kateri je tudi precejšnje število podjetnikov s polja mehkega premoga, naznanjata, da se zelo zanimata za omejitev števila nesreč v premogovnikih.

Walter Barnum, predsednik organizacije Natl. Coal Assn., pravi, da bo njegova organizacija še študirala, kako nastajajo nezgode in kako se naj preprečijo, da se zniža število nesreč v premogovnikih.

Organizacija "Mining Congress" bo obdržala dne od 16. do 20. maja v Cincinnati kon-

venčijo in razstavo opreme za premogovnike. Nastopili bodo tudi govorniki, ki bodo govorili o varnostnih napravah v premogovnikih mehkega premoga. Med govorniki bodo inženirji, vladni zvedenci in lastniki premogokopov.

To zanimanje za preprečitev nesreč v premogovnikih je oziroma zaradi nesreč, ki so se dogodile zadnja tri leta v državah Illinois in Pennsylvania. Rudarji menijo, da se je varnostnih naprav za preprečitev nezgod že toliko govorilo in pisalo, da bi bili lahko že vsi premogovniki opremljeni s takimi napravami, ako bi premogovniški podjetniki imeli resno voljo preprečevati nesreče v premogovnikih. Dobra in podučljiva so predavanja o preprečevanju nesreč, a še boljše je trdna volja preprečiti nezgode v premogovnikih.

Fronta britskega delavstva združena

Take združenosti še ni bilo, kot so jo povzročili britski toriji s svojo protistavkovno predlogo.

London, Anglija. — "Še nikdar v zgodovini britskega delavskega strokovnega gibanja ni bilo tako opasnega položaja, in še nikdar ni bila opozija britskega delavstva tako združena, kot je sedaj, ko je jasno, kaj se namerava izvesti v interesu poseljujočega razreda Baldwinove protistavkovne predloge," meni neki odbornik Britskega strokovnega unijskega kongresa. Predsedniki vseh narodnih delavskih strokovnih organizacij se zbirajo, da prično z ofenzivo proti tej torijski spaki takoj po prvem maju.

Vse evropsko delavstvo je pokonci in na straži zaradi tega izzivanja britskega delavstva, ki so ga izvršili ministri predsednik Baldwin in njegovi torijski podrepaniki. Evropsko delavstvo na kontinentu razume, če se britskim torijem posreči uklaniti britske delavce v nove sponne in ukove, da bodo njih vlade posnemale britske torije, da pridobe, kar bo pridobil britski posedujoči razred, poseljujoč se svoje politične moči, da podjarimi britsko delavstvo in podaljša življenje kapitalizmu.

COOLIDGE JE SE PLAŠLJIV GLEDE KITAJA.

On še ni prepričan, da bi bilo varno se pridružiti britski in kitajski politiki v Kitaju.

Washington, D. C. — Dasi Coolidge se pomnožuje mornarico v Sangaju in Hankovu, toda dozdaj ga še niso prepričali, da bi bilo pametno podpirati v Kitaju britsko in italijansko politiko, ki ima v svojem programu, da se kot protitež zaseže kitajski teritorij zaradi umorov v Nankingu.

Dne 27. aprila je administracija menila, da ne bi bilo pametno ob tem času poslati Kitaju še eno noto. Sprememba v politiki je nastala, ko je administracija študirala cinčne komentarje v britskih in francoskih listih o Coolidgevem govoru v New Yorku. Glas napram latinski Ameriki ni več tako agresiven, za Kitaj je prišel čas politike čakanja.

Prva pojedina v zraku.

Washington, D. C. — Skupina žensk iz avijatičnih krogov v Washingtonu priredi danes (torek) prvo formalno pojedino v letalu več tisoč čevljev visoko v zraku nad glavnim mestom.

Sedemdesetdeset ru- darjev zasutih v goročem rovu

Eksplozija ubila 15 delavcev v Fairmontu, W. Va. Zasuti rudarji so najbližji tudi še mrtvi.

Fairmont, W. Va. — Silna razstrelba v soboto v premogovniku Everettsville je ubila 15 rudarjev, devet je ranjenih in 77 mož je še pod zemljo. Rov je zdaj v plamenu in reševalno delo je skoraj nemogoče. Bati se je, da je vseh 77 rudarjev že mrtvih valed strupenih plinov in dima, ako je kaj ostalo živih po eksploziji. Edino upanje je, če so zajeti rudarji našli kak izhod na nasprotni strani premogovnika.

Premogovnik je lastnina New England Fuel & Transportation kompanije. Zasuti rudarji se nahajajo kakih 3000 čevljev od ustja jame. Razstrelba je bila tako močna, da je podrta most nad šahtom in demolirala bližnje pisarniško poslopje. Ranjenci, ki se nahajajo v bolnišnici, so v kritičnem položaju.

GREEN ZAGOVARJA KITAJ- SKE ZAhteVE.

Priobčil je daljši članek v glasilu Američke delavske federacije.

Chicago, Ill. — William Green, predsednik Američke delavske organizacije, je v "American Federationist" priobčil daljši članek, v katerem zagovarja zahteve Kitaja.

Green pravi, da je vzbuknila kitajska revolucija, ker kitajsko ljudstvo želi samostojno vlado in hoče biti deležno blagoslavlja svobode in prostosti. On pripoveduje, da so se pokazale v te mgibanju tudi destruktivne sile, kakor so se pokazale v vseh gibanjih. Po njegovem mnenju ni najmanjše nevarnosti, da Kitaj postane komunističen ali da se vpostavi sovjetska vlada.

Američko delavstvo želi, da se kitajskemu ljudstvu da prilika ustanoviti svojo vlado. Velešile se naj takoj umaknejo iz kitajskega teritorija in se naj odpovedo vsem privilegijem in koncesijam.

Iztaknil dečku oko.

Chicago, 2. maja. — Dvainštridesetletni Martin Ticzki je večerj na 1433 N. Woodovi cesti iztaknil a palico oko štirinajstletnemu dečku Chesterju Mellinowski, ko je ta gledal čez njegovo ograjo. Deček je mislil, da je bil na vrtu ustreljen pes. Ticzki je takoj aretirani, dečka pa so odpeljali v bolnišnico.

PODJETNIKI ZA- VAJAJO DELAVCE Z RAZPRAVAMI

To upajo doseči z razpravami, kakšni naj bodo stiki med delavci in podjetniki, da bo moderna industrija uspeh.

Washington, D. C. — H. H. Tice, pomočnik predsednika General Motors korporacije, odpre razpravo o predmetu: "Narščajoča važnost, ki jo igrajo delavski stiki a uspehom ali neuspehom moderne industrije." "Ta diskuzija se bo vrnila na zborovanju trgovske zbornice Združenih držav, ki prične dne 3. maja.

Diskuzija ima očividni namen zavesti delavce in splošno javnost, da so delavske organizacije nepotrebne in da naj delavci zaupajo v podjetniško "pravičnost".

Trgovska zbornica izjavlja, da se bo pri razpravi vpoštevalo šest vprašanj.

1. Koliko sedanjih zadovoljivih industrijskih stikov se bo nadaljevalo trajno?

2. Ali gradimo z našimi postji, ki jih imamo z našimi delavci, boljše razumevanje našega biznisa in gospodarskih problemov?

3. Ali bo mogoče močno nanašanje na delavce in industrije motilo sedanje prijateljske stike med podjetniki in delavci?

4. Ali je upraba tako tesno spojena z delavci, da razume isti jezik?

5. Kakšen učinek na industrijske stike ima hitro naraščajoča število onih uslužbencev, ki lastujejo delnice?

P. J. Conlon, podpredsednik Mednarodnega društva, odgovarja na tri vprašanja. On pravi, da industrijski stiki, ki jih smatrajo se dobre taki podjetniki, ki nimajo poslov z delavskimi strokovnimi organizacijami, ne morejo biti trajni. Dokler podjetniki ne priznajo delavcem pravico do kolektivnega pogajanja skozi svoje unije, tedaj se ne bodo približevali spoznanju. Kadar nastane depresija v industriji, tedaj bodo tisti delavci, ki so zdaj zadovoljni, pričeli misliti. In kadar delavci prično misliti, se organizirajo.

Uprava je že tako tesno združena z delavci, da lahko pozna želje delavstva, ako jih neče poznati.

Glede delavcev, ki lastujejo delnice, pa Conlon pravi, da so podjetniki sugerirali delavcem, da je bolje zanje, ako na leto prejmejo deset dolarjev v dividendah, kakor če jim podjetnik povisla mezdjo, da zaslužijo \$40 več v enem letu. Kriz je, meni Conlon, da delavci še ne razumejo in zapopadejo te sugestije, ampak kadar jo bodo zapopadli, bo kriz za podjetnike.

PREMOGOVNIŠKI PODJET- NIKI PRIZNAVAJO PA- DANJE PRODUKCIJE.

Ampak to priznanje prihaja počasi.

Chicago, Ill. — Organizacija premogovniških podjetnikov Natl. Coal Ass'n. prizna, da je produkcija premoga zaradi delne suspenzije dela v premogovnikih padla na 7.875.000 ton v tednu, ki je prišel z dnem 18. aprila. Pred izporom rudarjev in pred prvim aprilom so na teden producirali 13.000 ton mehkega premoga.

Drhal navalila na nadležnika dekle.

Chicago. — Včeraj popoldne je drhal navalila na 52 let staro gosposko Maksa Bauerja, ko je bil aretiran v Oakley teartu, ker se je nevarno obnašal in nadlegoval tri male deklice.

Velike demonstracije kitaj- skih delavcev v Sangaju

100.000 delavcev apeliralo na angleško delavstvo, da ustavi agresivno politiko imperijalistične britske vlade napram Kitajcem. Hankovska vlada izpremenila stališče; obrnila se je proti radikalcem. Procesirani Rusi v Pekingju najeli ameriškega advokata.

Sangaj, 2. maja. — Včeraj, na mednarodni delavski praznik, sta bila dva kolosalna delavska shoda v kitajskem delu Sangaja. Domači listi pišejo, da je bilo čez 100.000 delavcev navzočih. Shoda sta potekla mirno. Govorniki so žgoče šibali inozemske imperijaliste, posebno pa Veliko Britanijo, ki dan za dnem gazi suverene pravice kitajskega ljudstva. Na obeh shodih je bila sprejeta resolucija z apelom na delavske organizacije na Angleškem, ki je bila takoj kablirana v London.

V apelu prosijo kitajski delavci angleško delavsko stranko in delavske poslance v parlamentu, naj jim pomagajo ustaviti agresivno politiko britske imperijalistične vlade. Sprejeta je bila še ena resolucija, ki urgira osamirnik in druga, ki poziva kitajske delavce, naj podpirajo Kajšekovo vlado v Nankingu.

Sangaj, 2. maja. — Iz Hankova poročajo, da se je tam izvršil preobrat v politiki ondotne vlade. Odbor kuomintanga, ki tamkaj kontrolira vlado, je za-

Mussolini sklenil vojni pakt z Ogrsko

V Belgradu so odprli novo novo varnost za Jugoslavijo. Madžarski monarhisti nameravajo utihotapiti Čitinega sina v deželo.

Paris, 2. maja. — Iz Belgrade poročajo, da je Mussolini sklenil tajni vojni pakt z Ogrsko ob času, ko je bil ogrski premijer, prof Bethlen, v Rimu pred tremi tedni. Pakt se glasi, da Ogrska pomaga Italiji, če pride vojna z Jugoslavijo, Italija pa garantira Ogrski, da dobi nazaj nekaj teritorija, ki pripada Jugoslaviji.

Bruselj, Belgija, 2. maja. — Tukaj se je izvedelo iz zanesljivih virov, da nameravajo ogrski monarhisti-legitimisti utihotapiti "kronprince" Otona na Ogrsko in s tem rešiti vprašanje, kdo bo sedel na ogrskem prestolu. Oton je petnajstletni in najstarejši sin bivše avstrijske cesarice Cite, ki se zdaj nahaja s svojimi otroci na obisku pri svojih sorodnicah veliki vojvodinji Adeldai v Luksemburgu. Fanta mislijo odpeljati na Ogrsko v aytu pod napačnim imenom.

DRVECI AVTO VLEKEL STARKO DVA BLOKA.

Mladenici, ki so vozili drveci avto, so pobegnili, ko je avto zadel v naložen tovorni avto. Številka avta je pomagala policiji, da je izsledila drvece.

Chicago, 2. maja. — Šnoči je na Division in Branch cesti drveci avto povozil 63letno staro ter jo vlekel pred seboj dva bloka. Avto je s prednjim koncem zadel staro, ki je obvisela pod sprednjim kolesjem drvečnega avtomobila. Nato je avto zadel v naložen tovorni truk ter se razbil, trije mladeniči so jo pa popihali. Policija je drvece izsledila a številko avta.

Prijeta sta bila John in Charles Porto, njih prijatelj pa je še na prostem. Obdolženi so ubojstva.

Starka Antonia Sroka je bila na mestu ubita, ko je drveci avto zadel v truk.

DOPRINESEN DOKAZ SACCOVE NEDOLŽNOSTI

Zvedenec je pri volji staviti 100.000, da krogla ni bila izstreljena iz Saccovega samokresa.

Boston, Mass. (F. P.). — "Stavim 100.000, da smrtonosna krogla, ki je usmrtila blagajnika v South Braintreeju pri roparskem napadu pred sedmimi leti, ni bila izstreljena iz Saccovega samokresa."

To so besede, s katerimi je izjavil vse one, ki smatrajo Saccu za morilca in ki jih je izgovoril vprico poročevalca Federalizirane tiska Wilbur F. Turner, bostonski fotograf, ki je na glas in in uživa dober ugled. Turner je v družbi Albert H. Hamiltona, puškarskega zvedenca študiral znamenja na smrtonosni krogli in na Saccovem samokresu, kajti ta krogla je bila po mnenju državnega pravdnika izstreljena iz Saccovega samokresa. Oba zvedenca sta dokazala z mikrofotografom, da ni med kroglo in samokresom, ki so ga našli tri tedne kasneje pri Saccu, najmanjše zveze. Državni pravdnik ima zdaj priliko, da lahko pomnoži svoje premoženje za sto tisoč dolarjev, vrh tega pa še dokaze, da se ni smotilo. Tudi sodnik Thayer ima priliko dokazati, da se ni smotilo, ko je v Saccu videl morilca. Državni pravdnik in Thayer se ne bodeja potrudila, da dobita 100.000. Zakaj se ne bodeja potrudila, pa sama dobro vesta.

Turnerjeve fotografije so izredno povečane, ki prikazujejo fotografije krogel, ki so bile izstreljene iz Saccovega samokresa, in kroglo, ki je ubila blagajnika pri cestnem ropu v Braintreeju. Razlika je tako velika, da lahko vaak, čeprav ni zvedenec v takih rečeh, vidi, da postojita dve volika razlika, da lahko reče, da krogla, ki je ubila blagajnika, ni bila izstreljena iz Saccovega samokresa.

"To ni privikrat, da je masachusettska justica storila krivico," je rekel Turner. Na pr. bila je ženaka, stara 84 let, ki jo je tresla paralična tresavica. Prisegli so, da je ona dala znamenje na svoj testament. Moje mikrofotografične slike so pa pokazale, da je znamenje napravil človek, ki je bil izvešan v prostem risanju. To je podprlo druge dokaze, da stara žena ni napravila znamenja na testamentu, ampak to ni delalo preglaivce sodniku.

"Moji zapiski so polni dogodkov, ki govorijo, da so massachusettski sodniki bili trmoglavji, imeli predsodke ali izredne interese. Sacco in Vanzetti sta ravnotako nedolžna kot sem jaz."

Turner ni bostonski liberalce, pa tudi ne snazi čevljev, na cestnem vožalu. Turner je edini fotografiki mojster v Bostonu, ki ga kličejo kot zavedenca v kriminalnih zadevah. Precej njegove prakse je na sodiščih. Turner je človek zelo konservativnega značaja.

KANADSKI DELAVCI PRO- TESTIRAJO V PRILOG SAC- CA IN VANZETTIIJA.

Organizirani železničarji so sprejeli tozadevno resolucijo.

Winnipeg, Kanada. — Uslužbeni narodnih kanadskih železnic, ki so člani strokovne organizacije, poznane pod imeno "One Big Union", so sprejeli protestno resolucijo, v kateri protestirajo proti smrtni obsodbi Saccu in Vanzettiju. V svojem apelu na guvernerja Fullerja pravi, da dokazi, ki so bili predloženi pri sodniški obravnavi jasno govorijo, da sta italijanska delavca nedolžna.

Chicago. — Petsto razvažalcev sladoleda je zastavkalo 1. maja, ki jim delodajalci niso hoteli povisati tedenske mezde od \$24 na \$35.

Razvažalci sladoleda zastavkali. Chicago. — Petsto razvažalcev sladoleda je zastavkalo 1. maja, ki jim delodajalci niso hoteli povisati tedenske mezde od \$24 na \$35.

Razvažalci sladoleda zastavkali. Chicago. — Petsto razvažalcev sladoleda je zastavkalo 1. maja, ki jim delodajalci niso hoteli povisati tedenske mezde od \$24 na \$35.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov za vso, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju n. pr. (Mar. 31-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Pomolite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAPITALISTIČNA LEGENDA O RAZDELITVI DELNIC MED LJUDSTVOM V PRAVI LUČI.

Zagovorniki in podporniki kapitalističnega načina blagovne produkcije in distribucije pripovedujejo zelo radi legendo o obširni razdelitvi delnic med ljudstvom. Jeklarski trust se n. pr. rad pohvalja, da ima 90,000 delničarjev. S to baharijo upa zavesti ameriško ljudstvo k napačnemu mišljenju, da bo mislilo, da se ogromni dobiček jeklarskega trusta razdeli med 90,000 delničarjev enakomerno.

Strokovno glasilo bankirjev in finančnikov "Wall Street Journal" pa pove vse nekaj drugega, kot se ljudstvu sugestira, ko poroča o razdelitvi 40-odstotne dividende v delnicah med delničarje U. S. Steel korporacije, ki je med ljudstvom poznana kot jeklarski trust. Še preden je bilo obdržano zborovanje delničarjev, je uprava te korporacije imela na svoji strani že toliko delničarjev, da so zastopali več kot dve tretjini delnic ali glasov po zakonu države New Jersey, v kateri je ta korporacija inkorporirana.

Strokovno glasilo finančnikov in bankirjev pravi, da je bila oddana ogromna večina glasov za predlog, da se število delnic po vrednosti \$100 poviša od 5,500,000 na 7,533,210. Ko je pričelo zborovanje, je imela uprava pooblastilo od delničarjev, ki so lastovali 4,047,883 navadne delnice, ali 81.4% navadnih delnic, pa 2,682,255 prednostnih delnic, ali 74.6% prednostnih delnic. Na tem zborovanju je bilo zastopanih še v osebi ali s pooblastilom 3,435 navadnih in 305 prednostnih delnic.

To poročilo pove, da je uprava jeklarskega trusta zastopala toliko delnic, da je lahko sklenila, kar je hotela, kajti 3,435 navadnih in 305 prednostnih delnic je na zborovanju štelo toliko kot nič. Uprava gotovo ni imela pooblastila od jeklarskih delavcev, kajti jeklarski delavci, če sploh kateri izmed njih lastuje kakšno delnico, lastujejo k večjemu po eno ali dve, in še taki jeklarski delavci so tako redki kot golob selivec v Ameriki. Delnice, ki jih je zastopala uprava jeklarske korporacije, so lastovali merodajni finančniki ali pa njih sorodniki. Ti so pooblastili upravo, da jih zastopa na zborovanju delničarjev in sklepa v njih interesu.

"Wall Street Journal" je prinesel listo delničarjev, ki lastujejo po tisoč in več delnic. Teh delničarjev je 212 in lastujejo skupaj 1,314,805 delnic. Nekatera imena služijo samo za krinko, za katero se skriva lastnik, ki lastuje izredno veliko število delnic. V finančnem svetu je že zdavnaj znano, da se tvrdki J. P. Morgan & Co., Kuhn Loeb & Co. in Rockefellerjevi interesi poslužujejo takih slavnatih mož, da prikrijejo svojo izredno veliko finančno moč. Nekaj drugih imenik nam pove, da samo dvajset najst tveganj in izredno bogatih ljudi lastujejo 523,459 navadnih delnic.

Ti podatki povedo razumnemu človeku, da je navadna legenda, ako se pripoveduje, da ima jeklarski trust 90,000 delničarjev. Veliko ljudi proda svoje imeno, da služijo za ščit, da ameriška javnost ne opazi, kako se bogastvo vedno bolj množi v rokah posameznikov.

Take legende o velikem številu delničarjev kapitalističnega podjetja imajo namen pred ljudstvom prikriti proces kapitalističnega gospodarskega sistema, v ljudstvu samem pa obuditi napačne upe, da vsak delavec lahko postane delničar kapitalističnega podjetja.

V kapitalističnem podjetju odločujejo bogati ljudje, t. j. oni, ki lastujejo največ delnic. Ti pa niso delavci. Zgodovina železniških, rudniških, transportnih in drugih korporacij to potrjuje. Zato so prazne sanje, ako kdo misli, da kapitalistične korporacije kdaj ustvarijo na svetu gospodarsko enakopravnost. Kaj takega je nemogoče. Kdor lastuje največ delnic podjetja, ki ga lastuje korporacija, da je tudi gospodar korporacije. Reveži, pa ne lastujejo večine delnic korporacijskega podjetja. Večina delnic takih podjetij lastujejo bogati ljudje. Reveži le delajo v takih podjetjih za borno mezdo, da skromno zažijo preživeti sebe in svoje družine. Dobriček od takega podjetja gre bogatinom, ki lastujejo večino delnic. S tem

dobičkom ustvarjajo bogatini nova korporacijska podjetja, da tako vedno bolj in bolj zaslužijo reveže — delavce gospodarsko.

SLIKE IZ NASELBIN

"Begunka" na odru v Waukeganu.

Waukegan, Ill. — Do malega vsak dopis iz naselbine Waukegan ali North Chicago se suče okoli Slovenskega narodnega doma. Rajši seveda opisujejo kaj vsega le in zabavnega, zakaj pri takih stvarih ni treba veliko misliti. Ampak da bi opisovali razmere, v katerih se nahajamo delavci ali pa kako se udeležujejo kapitalizem krog našega sveta, zato pa bi bilo treba preveč misliti. Pri takem pisarju je treba preudarjati, če hočemo zapisati kaj stvarnega in dobrega, ker služijo boljši bodočnosti nas in naših otrok.

Človek ponavadi seže tja, kjer mu je najbolj prišlo in kjer ni treba preveč misliti. Med tiste se danes prištevam tudi jaz. Kar z veseljem polnim vrsto za vrsto, kadar moram poročati kaj za duševni vžitek. Naj torej preidem k stvari! Dne 15. maja bo vzpizorjena "Begunka" na odru v Slovenskem narodnem domu. Ze ime nam pove, da bo to nekaj v srce segajočega. To lepo tridejansko dramo bo vzpizorila Citalnica S. N. D. Igra je vzeta iz časa vojne, ko je pridil sovražnik od Gorice ter je moralo ljudstvo bežati pred njim. Takrat se začne drama. Ljudje se zgražajo nad begunko:

"Ana: Oh, mati, ali ni javno pohujšanje, kar uganja ta begunka, ta Lucija?"
Mati: Oh, kako dober je bil prej moj sin Ivan, ali odkar je tu ta begunka, se je ves izpremenil. Ta begunka mora od tu, daleč proč!"

Begunka pripravljena na pot: "Oh, zdaj šele čutim, kako zapuščen sirota sem. Komaj sem bila spoznala starše, me je nesreča iztrgala iz njih rok. Našla sem nov dom in zopet ga moram zapustiti in naprej po svetu kot nesrečna desetnica."

Dr. Doljak, posestnik z Goriskega, katerega hčerka je begunka Lucija, išče svojega otroka deset let s pomočjo nekake Alberta in njegove soproge Mire. Ali zadnja dva le delujeta nato, da bi se prikriji za njo ves sled. Končno se posreči očetu najti izgubljeno hčerko Lucijo, dasiravno se poslužujeta Albert in Mira vseh zvijač. Predzmeti si celo proglasi jo za mrtvo.

Ne bom opisovala igre, le to rečem, da je vseskozi polna zanimivih prizorov. Poleg igre je še precej drugega programa in zagotavljam vsakega, da mu bo žal, če bo igro zamudil. Igre kot je "Begunka" so redke na našem odru.

Rojaki v Waukeganu in North Chicagu ter po bližnjih naselbinah, ne zamudite prilike in ne pozabite priti v nedeljo popoldne dne 15. maja ob dveh. Pridite, napolnite dvorano, kajti s tem plačate trud igralcem.

Klicem vsem na svidenje. — Begunka.

Pomlad, štrajk, smrtna kosa.

Radley, Kansas. — Vročina je že tu in ljudje hite urejati vrtove, da bo kaj dajati v lonci, če nam ne bo vsega uničilo nenaklonjeno vreme. Krompir je že poseben, kar ga ni segnilo v zemlji od preobilne deževja. Sadja tudi ne bo veliko, kajti češnje so sicer lepo cvetele, da je bilo veselje, pa je več kot polovica cvetja obletelo. Ravnotako je z breskvami in slivami.

Štrajk je in nič ne vemo, kdaj se bo začelo delo. Moje, ki lastujejo svoje domove, imajo itak dosti dela s popravili. Ampak drago je vse, zlasti stavbeni les. Na merze ni mialiti, kdor ima kaj v žepu, se izhaja, če ne, pa niso trgovci nekaj prijazni z njim.

Umrj je moj avak John Anžur v Shamokinu, Pa., v starosti 50 let. Rojen je bil v vasi Dolga noga, po domače Roškov in župniji Kresnice pri Litiji na Kranjskem. Bil je dober oče svoje družine ter zapušča svojo ženo Frances, tri sinove in dve hčeri, v stari domovini pa tri sestre v Ameriki je živel 25 let. Bolan je bil samo deset dni za pljučnico, ker se je bil prehladil v jami. Imeli so tri zdravnike,

ali vse ni nič pomagalo, da bi ga bili ohranili pri življenju. Pripadal je k trem ameriškim društvom, ker v Shamokinu ni slovenskih. Priredili so mu lep pogreb. Njegova družina ga bo težko pogrešala, posebno ker sta dva otroka še majhna. — Julia Branstorfer.

Kitajska na prelomu tisočletij

Dan za dnem prihajajo iz Kitajske vesti o veliki državljanski vojni. To, kar je bilo l. 1917 v Rusiji, se dogaja sedaj v drugih oblikah, z drugačnimi sredstvi in smotri v ogromni državni rumene rase.

Kitajci, ki jih je okrog 450 milijonov, naseljujejo močno državo, ki je za Rusijo in Veliko Britanijo največja na svetu. Ozemlje te Evropece dokaj tuje države se razteza globoko v centralno Azijo, meji na Japonsko in Rusijo, ima dolgo morsko obalo, sega klimatično v sibirsko zimo in v azijsko tropsko vročino; tvori jo nekončne ravnine, divje pušave, visoke gore in prepletajo široke reke. Mestoma je tako obiludeno, da tiči tako rekoč človek na človeku, v notranjosti pa je dovolj prostora za novih sto milijonov ljudi.

Evropci si težko zamislimo kitajsko življenje. Drug svet je tam, drugi ljudje — vendar pa imajo tudi ti mnogo tega, kar je nam svetega. Sovražijo in ljubijo, verujejo in znajo. Imajo politiko, šole, znanost, literaturo, trgovino, velika mesta, železnice. Prevzeli so od zapadnega človeštva vse polno tekmovalna njegove omike, vendar je vse to prežeto z njihovim posebnim značajem; ta značaj pa ostane v marsičem zagoneten celo Evropeu, ki je živel dolgo med Kitajci.

Kake naj si zamišljamo Kitajce. O Kitajski in Kitajcih se piše cele knjige, ki pa ne izčrpa vsega, kar se da povedati o tem zagonetnem narodu. Kako naj si zamišljamo Kitajca? Morala bomo imeli najjašnejšo predstavo, če se ustavimo pri nekaterih značilnih točkah.

Kitajski zid. — Če hoče Evropec označiti kak kraj ali deželo, ki se brani tujih vplivov, rad omeni kitajski zid (dolg 2450 km), ki je največja stavba na svetu in je bil zgrajen v 8. stoletju po Kr., za kitajsko ljudstvo ogromnega pomena, ker ga je varoval pred mongolskimi upadi. Kitajski zid je bil najvarnejši čuvaj kitajske narodne samobitnosti. Če ne bi bilo tega zidu, bi tisti azijski narodi, ki so prvo tisočletje po Kr. pustošili po Evropi, vdrli na Kitajsko.

Kitajski zid je tedaj značilna naprava. Kaže nam, da se Kitajci že tisočletja zaveda samega sebe, svoje samobitnosti, svoje zaveze in da se ne da obvladati od tujih narodov kakor na pr. Indiji. Ze pred 2000 leti so imeli Kitajci močno narodno kulturo. Imeli so zavest, da je tta kultura njihova, da je Kitajski svet zase, kamor ne sme prodreti tuj vpliv in tuja oblast. V resnici so bili Kitajci že tedaj izredno vseh narodov srednje Azije najinteligentnejši in najbolj omikani. Bil pa so hkrati najbolj samosvoji in odporni, čeprav si tega odpora ne smemo razlagati na evropski način.

Kitajski zid je držal politično udi nasproti Evropi tam, kjer pravega zidu ni bilo: z morske strani. Evropske veleisle so si ilomali in pod raznimi pretevezami osvojile najvažnejše točke kitajske obale. Tako so — šele sreli prejšnjega stoletja — prišli e Kitajce, da so podrli namisljeni "kitajski zid", proti Evropi in dovolili Evropecem vstop v kitajsko mesto. Ali dalje od primorja in nekaterih večjih rek si Evropeci niso upali kot osvojevalci.

Brez "kitajskega zida" ne razumemo sedanjih dogodkov. Kitajci brani svojo zemljo in samobitnost prastare kulture. Njemu tujecv ni treba in jih srečuje za mržnjo.

Kitajska pagoda. — Popotniki, ki so prepotovali Kitajsko križem krašem, vedo mnogo povedati o pagodah, cerkvah, ki so zgrajene v značilnem domačem slogu in razsejane povsod, kjer bivajo Kitajci. Te pagode dihaajo neko starinski pojmovanje; če vstopiš vanje — pravi neki popotnik — se ti zazdi, da si stopil stoletja nazaj. Tudi pri nas spominjajo cerkve preteklosti; med tem ko govore naše o stoletjih, govore kitajske o tisočletjih.

Kitajec pojmuje čas drugače nego mi. V kitajskih pagodah in na pokopališčih najdeš ostanke tisočletij. Zdi se ti, da se je čas ustavil. Vse kitajsko življenje je prežeto s tako počasnostjo, s čutom, da se nikamor ne mudi. S tega vidika je tudi pogled na življenje drugačen nego naš. Kitajci ne poznajo posameznika. Obstoje samo rodbine, rodovi. Kitajcu ni mar, ali danes živi ali ne; veliko pa mu je do tega, da živi njegov rod.

Če hočemo razumeti kitajsko življenje, se moramo vziveti v ondote verske nazore. Službena in najbolj razširjena vera je budizem. Vendar pa je to indijsko verstvo med Kitajci povsem drugačno nego v svoji domovini. Vsi kitajski verski nazori izvirajo iz pravere, ki je označujeta kult prednikov in čaščenje prirodnih pojavov. Tudi dandane se Kitajec trdno oklepa čaščenja svojih prednikov in časti v bogovih le poosebljene sile. Kitajci ne poznajo božanstva v evropskem smislu. To je narod brezbožcev, če ga zremo z vidika našega pojmovanja. Veruje pa v duhove in v nekako gmotno nadaljevanje življenja po smrti. Vsi ti nazori imajo — kakor bi mi rekli — materialistično jedro. Kitajci so dali več mislecev in moralnih učencev, izmed katerih slovita posebno Konfucij in Lao-tse, ki sta tipično kitajska modrijana in sta imela na svoj narod ogromen vpliv. Njuni nauki imajo marsikaj skupnega; zlasti uče Kitajca prezirati čas.

Ti narodi prevečajo tudi vernike drugih verstev, v kolikor so se razširila med Kitajci. Drugi ključ k razumevanju Kitajcev: verski materializem, praktična moralka, preziranje časa, zanikanje osebnosti in kult prednikov.

Kul. — Socialno so tudi Kitajci razdeljeni v bogate in revne plasti; posebno v zadnjih desetletjih so se razlike — v nemali veri pod vplivom Evropecev — močno povečale. Ogromna večina Kitajcev je kmetijskega stanu. Živijo z zemljo in se ne brigajo za ves ostali svet.

Najznačilnejši kitajski družabni sloj s kuliji. Mestni proletarijat. Brezlični ljudje, ki so zadovoljni z najskromnejšimi življenjskimi pogoji, a so vendarle zagonetni v svoji pasji poniznosti, ki jo zmerom spremlja čuden semhljaj. Kaj ta človek misli, kaj čuti? — se vprašuje Evropec.

V kuliju je posebejleno kitajsko ljudstvo — vztrajno, molčeče zagonetno. Nasmehljano tudi tedaj, ko trpi. Zlasti se tedaj. Ali to ni usmev Evropeca: to je čisto kitajska posebnost.

Pri nas vozi konj (ali avto). Na Kitajskem je konj dražji od človeka. Pomislite, koliko konj požre! Radi tega se goje konji na Kitajskem le za luksuz. Vozi ali nosi te kuli, ki je bronzon in isker ko konj. Tovore prenašajo kuli. Tovorni voz vlečejo kuli.

Dela kuli od zore do mraka. Zaslužijo dnevno okrog 15c v našem denarju, mesečno kakih 60 centov ali še manj, srečni nekoliko več. To je toliko, da si lahko kupi vsak dan dve ali tri peščice riža in malo zelenjave; če pa je imel dober zaslužek, si lahko privošč kos ribe. Vendar pa lahko le v izjemnih primerih plača presno ribo. Stare, smrdljive ribe so mnogih kulijem slaščica.

Tri peščice riža — to je vse, kar sme kuli na dan. Vzlic temu živi. In če umrje, kdo se za to zmeni? Drugi stopijo na njegovo mesto — takisto brezlični in brezimeni. V tej strahovitosti vztrajnosti in skromnosti obstoji ogromna nevarnost za ostali svet. Kdo drug se more prehraniti s tremi peščicami riža na dan in opravljati najtežja dela, nato pa prenočevati na cestnem tlaku ali kjerkoli — biti brez doma, brez strehe, brez vere, brez

vsakega človeškega in gledati mirno druge pri polni mizi in v razkošju?!

Omikan Kitajec. — Vzlic velikim razlikam med nami zapadnjaki in Kitajci ne bi bilo prav, če bi si zamišljali Kitajce povsem tuje. Dejstvo je, da korenilnijo Kitajci bolj nego katerikoli drugi narod v lastni kulturi in v nazorih, ki izvirajo iz nje, vzlic temu pa so — kakor smo že omenili — prevzeli zelo veliko od Evropecev in Američanov. Imajo celo republiko namesto monarhije, dobro urejeno vojsko, moderno preosnovano upravo, finančno gospodarstvo, pošto, železnice, brzojav, industrijo, elektriko, radio, vseučilišča, znanstvene laboratorije itd. Njihova vodilna inteligenca se je šolala v Evropi in Ameriki.

Velika razlika med omikanim Kitajcem in Evropecem pa je v tem: Evropecu je omika višek in smoter. Kitajcu pa zgolj sredstvo; kaj je njegov smoter, tega ne ve nihče, zakaj vsak Kitajec veruje, da je Kitajska večna in nobenemu se nikamor ne mudi.

Evropci so prinesli železnice v deželo.

— Dobro, pa jih gradimo tudi mi! — so rekli Kitajci in so sami zgradili obsežno mrežo, ki služi kitajskemu prometu.

Vseučilišča, elektrarne in razne industrije vnašajo tudi Kitajca, vendar pa vidi omikan Kitajec v njih le neko drugovrstno vrednoto, ki ima postranski pomen. Kitajec nosi v svoji krvi neke ideje o večnosti, o vsečloveštvu; prastare sanje, skrivnosti, ki se še niso razodele; ta notranji, nevidni svet mu je več nego vsa evropska tehnika.

Sedanji pojav pa ne bi razumeli, če ne bi pravilno ocenili vpliva omikanih Kitajcev na ljudstvo. Dejstvo je, da se prebujajo kitajski nacionalizem od leta do leta bolj po istih zakonih, kakor se je prebujal v 19. stoletju v Evropi, ima pa drugo obliko in druge smotre. Kitajci so bili vedno samosvoji, ali ta zavest je bila pasivna. Pod vplivom omikancev postaja aktivna, delotvorna.

Angleži in drugi evropski narodi so dejansko izemali Kitajce in ograjali njihovo samobitnost. Sedanja revolucija znači ogromno prebujenje samorodnih kitajskih sil, nov idealen kitajski zid nasproti Evropi. Belce je izgubil prvoten ugled; Kitajci so se naučili pri njem, česar jim je treba in ga zdaj izganjajo kot nadležnega. Izganjajo ga z zagonetnim usmevom, z nehalnostjo, krutostjo nemara — toda kaj so ti pojmi v kitajski glavi? Kdo more zaslutiti bodoči razvoj kitajske miselnosti?

Dogaja se preobrat: Na Kitajskem začena tudi čas nekaj veljati in v revolucijskih pokrekih se vedno bolj uveljavlja posameznik, krešejo se osebnosti. Vendar pa preobrat v oblikah še ne pomeni duševnega preobrata. Temelji kitajske kulture ostanejo.

Shanghai, krizišče svetov. Zadnje tedne so se prenesli kitajski revolucijski boji v okolico Shanghaija. To mesto ne leži ob morju, marveč kakih 20 km od morske obale ob Hwangsou, pritoku znamenite kitajske reke Jangtse-kiang. Osvojili so ga Angleži pred 80 leti za časa takozvane "opijevo vojne". Pred 50 leti se je zgradila iz Wusunga v Shanaju prva kitajska železnica. Južni del je celota zase in ima povsem kitajski značaj, medtem ko je severni del mesta pretežno zapadnjaški, z visokimi palačami in širokimi ulicami. A tudi ta del je razcepljen v več samostojnih četrti: angleško, ameriško, francosko in rusko četrt. Vsaka ima značilno obeležje; vsem pa je skupno: cerkveni stolpi in tovarniški dimniki.

Prvi vtis, ki ga dobiš, ko prišpeš v Shanghai — pripoveduje neki popotnik — je silna pestrost; iztočni in zapadnjaški življenjski mešata med samo kakor razne barve v velikem kotlu. Na ulicah stražijo indijski vojaki v službi Nj. Velikanstva kralja Velike Britanije. Avtomobilski promet je vrlo živahen, ker so

(Dalje na 3. strani.)

ZARKOMET

Aktualni krki!

Newyorški detektivski ekspert C. F. Sesinger je zadnji teden rekel na nekem zboru bankirjev, da je 90 odstotkov prebivalcev Amerike potencialnih krukov, 98 odstotkov pa lažnikov. Potencialen pomeni speč ali toliko, da je lahko kruk in lažnik.

Sesinger najbrž šteje sebe med tistih deset odstotkov, ki niso potencialni kruki, in med tista dva odstotka, v katerima ni potencialnih lažnikov. K tej manjšini je vsekakor pristel tudi cenjene gospode bankirje.

Vsak "potencialni kruk" pa lahko pove Sesingerju na uho, da največji aktualni — ne potencialni, marveč aktualni — kruki in lažniki v Ameriki sede med bankirji.

"Zakrknjenec" so zadovoljni.

Par vrstic odgovora neki M. P., ki v 13. št. "Glasila K. S. K. J." v dopisu iz Buhla čvka o "veliki sreči", ki jo je dočkal Buhl, ko so prišli gospodje od vseh strani in jim obrili duše, katere so že bile zelo kosmate, zraven pa omenja še nas "zakrknjenec", ki si nismo dali ničesar obriti: Ti kar nas lepo pušti v miru. Mi zakrknjenec imamo čistejšo vest kot ti. Le zase glej. Škoda je res, ker jih še toliko spi in se ne bodo zbudili, dokler bodo žive. Sreča, da so prišli! Odesli so polne koše grehov in vmes nekaj dolarjev. Ako ni bilo dosti dolarjev, jih ne bo več. Pozdrav vsem naprednim. — Zakrknjenec, Buhl, Minn.

Mehika je še, je ali ni?

Škofovski štab je zapustil Mehiko. In zdaj Mehike ni več!

Ekonomske razmere!

Dragi Zarkomet! Kaj si misliš o naših katoliških vzorcih, ki se pripravajo po glasilu edinozveličavne jednote? Taki prijatelji so si bili, ko so se v veliko žlico zajemali med, a zdaj ko je zmanjkalo medu, se pa vlečejo za kratke in dolge. Ali se ne boje pekla? Posebno naš Tone, ki je tako strašno "katoliš", da kjer se pavalja, tam vera leti od njega! Kot tak bi moral malo potpeti, mar ne ve, da je potrpežljivost božja mast? Pa kaj se hoče! Možejo se opravičiti velikonočno dolžnost in zdaj so na delu, da se kaj nabere za prihodnjico, ko bodo spet odložili skozi lino. Možejo pa taki! — Collinwoodski Strigelj.

Vesela Micka se ne poda.

O joj, me kurja polt obliva, oh, kaj, oh, kaj bo zdaj! Sem ultimata dobila: ime razkrijem naj.

Zalitev bila je velika, potica ni še taka reč, ampak Rozinov-Jaka, Jaka, to že pa je odveč!

Podpisati se moram in zavrteti na tri plati, da "članice" me spoznajo odzad in vseh strani!

Prav rada bi vam ustregla, a z mano je ta šment, da nimam hlače na sebi in kikirja je transparent ...

Da članice so naše, ženske moje pravijo, povedale pa niso, kam one spadajo.

Podpišite se ve najprvo, da javnost vas spozna! Povejte, da se lažem, če ste pogumnega srca!

Prav rada bi jaz znala, kakšne članice da ste: ste pri Maričkah ali "vinske bufale"?

Vesela Micka iz West Parka.

K. T.B.

Največji hotel na svetu.

Chicago, 2. maja. — Največji hotel na svetu je seveda v Chicagu Stevens hotel, ki je bil danes otvorjen na Michigan bulvardu in Osmi cesti. Velika zgradba je stala 27 milijonov dolarjev, ima tri tisoč sob in ravno toliko kopalnih sob.

Agitirajte za "Presveto"

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

Oscar Wilde:
Strah na Cantervillskem gradu

VII.

Stiri dni po tej čudni dogodivščini se je pomikal ob enajstih ponoči mrtvaški izprevod s Cantervillskega gradu. V mrtvaški voz je bilo vpreženih osem vrancev in vsak vrnanec je nosil na glavi veliko perjanico novejega perja in svinčena rakev je bila pokrita z bogatimi škrlatnimi pregrinjalom, v katero je bil z zlatom uvezen cantervillski grb. Ob mrtvaškem vozu in žalnih ekvipažah so stopali služabniki z gorečimi bakljami in vsa procesija je bila nenavadno ubrana. Lord Canterville je bil od žaluzij prv. Nalašč se je bil pripeljal iz Walesa, da prisostvuje pogrebu, in v prvem vozu je sedel z malo Virginijo. Njima je sledil minister Združenih držav s svojo soprogo, potem Washington z dečki in v zadnjem vozu je sedela gospodična Umney. Ker jo je več kot petdeset let njenega življenja strašil duh, je imela pravico, da se poslovil od nje. Tako je bilo splošno mnenje. V kotu na

pokopališču je bil izkopan globok grob, tik pod staro košato tiso, in prečastiti gospod Dampier je ganljivo odmolil svojo molitev. Ko je bilo ceremonije konec, so služabniki po starem običaju rodbine cantervillske ugasnili svoje baklje. In preden so rakev spustili v jamo, je stopila Virginija in položila nanjo veliko mandljevega cvetja. V tem trenutku se jo pokazal mesec izza oblaka in preplaval s svojo srebrno svetlobo malo pokopališče in v oddaljenem grmu je zapel slavec. Virginija se je domislila opisa, ki ga je podal duh o vrtu, solze so ji stopile v oči in vso pot domov ni izpregovorila besedice.

Drugo jutro se je razgovorjal gospod Otis z lordom Cantervillom, preden se je odpeljal nazaj v mesto, o biserih, ki jih je bil duh izročil gospodični Virginiji. Prekrasni so bili; zlasti ovrnatnica iz rubinov v starobenečnem okovu, sijajen umotvor iz 16. stoletja. Vrednost draguljev je bila tolkova, da je bil gospod Otis nekoliko v dvomih, ali naj dovoli svoji hčeri sprejem daru.

"Vem," je dalaj, "da je v tej deželi ne le zemlja, temveč tu-

di lišp ljako v posesti mrtve roke, in jasno mi je, da so ti biseri dedna last rodbine. Zato vas prosim, da jih vzamete s seboj v London in da jih smatrate za del svojega imetja, ki vam je bil na nenavaden način povrnjen. Kar se tiče moje hčerke, je otrok in tma — kakor povdarjam na svoje veselje — le malo zanimanje za lišp nepotrebnega razkošja. Moja žena, ki je — to lahko rečem — avtoriteta v umetniških rečeh, ker je imela v dekletskih letih srečo, da je preživela nekaj zim v Bostonu, moja žena mi je rekla, da so ti biseri vredni velikega denarja in da bi vrgli precejšnjo ceno, če bi jih vrgli na trg. V teh razmerah, lord Canterville, mi priznate, da mi ni mogoče privoliti, da ostanem v posesti člana moje družine; vsa ta ničmurna roba, ki je morda koristna in potrebna dostojanstvu britanskega plemstva, se ne spodobi ljudem, ki so vzgojeni v strogih in lahko rečem, nesmrtnih načelih republikanske preprostosti. Omeniti vam moram tudi, da je Virginiji mnogo na tem, da z vašim dovoljenjem ohrani šatilo za spomin na vašega nesrečnega in zapeljanega prednika. Ker je zelo stara in valed tega nemoderna, ji morda uslišite to prošnjo. Zase moram priznati, da sem presenečen, ko vidim svojega otroka, da simpatizira

s srednjim vekom. Razlagam si ta pojav le z dejstvom, da je bila Virginija rojena v enem vaših londonskih predmestij, kmalu po povratku moje soproge z a-tenškega potovanja."

Lord Canterville je z veliko resnobo poslušal besede častitljivega ministra in je od časa do časa pogledil svoje osive brke, da prikrije svoj naprostovoljen nasmehek. Ko je gospod Otis končal, mu je toplo segel v roko, rekoč: "Čenjeni gospod! Vaša mična hčerka je napravila veliko nesrečnemu predniku siro Simonu veliko uslugo in jaz in moja rodbina smo ji dolžni globoke hvaležnosti na njen čudovit pogum. Biseri so seveda njeni. Še več, prepričan sem, da bi stari, norčavi deček, če bi ji biseri brezročno odvezel, vstal čez štirinajst dni iz groba in mi s svojimi zlodejstvi zagrenil vse življenje. Kar pa se tiče dedne lastnine, spadajo v dedno last le stvari, ki so kot take v oporoki ali drugi taki zakoniti listini označene. Zagotavljam vam, da nimam do njih večje pravice od vašega hlapca. In ko gospodična Virginija odraste, bo nedvomno vesela krasnega lišpa. Sicer pa, gospod Otis, nikar ne pozabite, da je bilo po- hištvno in strah v cenici graščine oboženo, in da je, kar je pripadalo strahu prešlo v vašo posest, ker je bil sir Simon, naj si je razvijal najživahnejše no- čno delovanje po koridorjih, po postavi mrtvih in ste njegovo lastnino dobili s kupno pogod- bo."

Gospoda Otisa so besede lorda Cantervilla nekoliko zmedle in ga je prosil, da svoj sklep še enkrat premisli, ampak dobrodušni per je ostal trden in je končno pregovoril ministra, da je dovolil svoji hčeri ohranitev duhovnega darila. In ko se je spomladl leta 1890 mlada vojvodinja Cheshire ob svoji poroki poklonila kraljici, so vzbujali njeni biseri splošno pozornost. Zakaj Virginija je dobila plemnasko krpno (in to je nagrada vseh dobrih mladih Ameri- čank) in poročila svojega mlado- stnega oboževalca, ko je do- segel leta. Oba sta bila tako dra- žestna in sta drug drugega tako toplo ljubila, da je bil nad poroko več svet havdušen, iz- vzemši stare markize Dumble- ton, ki je lovila vojvodo za eno svojih sedmerih neodanih hčerk in priredila v to svrhu tri mogočne pojedine, in izvemši gospoda Otisa. Gospodu Otisu je bil mladi vojvoda osebno všeč, ampak v teoriji je bil na- sprotnik vseh naslovov in se je bal — da govorim z njegovimi besedami — "da se utevja pod slabestim vplivom vživajo- čega plemstva izgubiti resni- na načela republikanske pre- prostosti." Ampak njegovi u- govori niso obveljali in mislim, da ga ni bilo na vsem dalnjem Angleškem ponosnejšega moža, kot je bil gospod Otis, ko je s svojo hčerko stopal po cerkvi sv. Jurija na Hanoverskem squaru.

Ko so minuli medeni tedni, sta se podala vojvoda in vojvodinja na Cantervillski grad? In dan po svojem dohodu sta šla po- polne na zapuščen pokopali- šče pod jelkami. Precej težav in preprirov je bilo za napis na gro- bu sira Simona. Končno je ob- veljalo, da vklešejo v kamen za- četnice imena in verzi z okna v knjižnici. Vojvodinja je prin- sla s seboj lepih rož, ki jih je razstala po grobu. In ko sta ne- kaj časa postala ob grobu, sta odšla k razvalini stare opati- je. Tam je vojvodinja sedla na od- lomljen steber in njen soprog je je legel k nogam, prižgal ci- gareto in ji gledal v preleste o- čič. Naenkrat je zagnal cigareto in prijel Virginijo za roko, re- koč: "Čuj, otrok moj, žena ne sme ničesar prikrivati svojemu možu."

"Ampak kaj prikrivam?" "Pač, pač?" je odgovoril sme- je, "nikoli mi nisi pravila, kako je bilo, ko sta bila sama z du- hom." "Nikomur nisem pravila o tem, Cecil," je dejala Virginija resno. "Vem, ampak meni pa le po- vej!" "Prosim te, ne vprašuj me, Cecil, ne smem ti povedati! U- bogi sir Simon! Kakšne hvalež- nosti sem mu dolžna! Le sme-

se, Cecil, tako je! Razodel mi je, kaj je življenje in kaj pome- nja smrt in zakaj je ljubezen močnejša od življenja in smrti."

Vojvoda je vstal in prijazno poljubil ženo.

"Ohrani svojo skrivnost, do- kler je moje tvoje srce, je zaše- petal.

"Srce je bilo zmerom tvoje, Cecil."

"In morda razodeneš nekoč vse najinim otrokom?" Virginija je zardela.

KONEC.

Alphonse Allais — B. R.

ŽENSKA

I.

Ko se je Jeannette prvič izne- verila, se je on obrnil do nje z vprašanjem:

"Zakaj me varaš s tem člove- kom?"

Jeannette je odgovorila:

"Ker je lep!"

Paul je takoj hitel v zavod za nego moške lepote in je prebil tam mnogo ur. Njegove oči, nje- govi nohti, njegov obraz, njego- va bradica — vse je bilo tako čudovito olepšano, da se je Paul prelevil v najzalejšega moža. Ko ga je Jeannette zagledala, se mu je vrgla okrog vratu in vzklila:

"Vedno te bom ljubila!"

Bila sta srečna.

II.

Ko se je Jeannette drugič izne- verila Paulu, se je obrnil do nje z vprašanjem:

"Zakaj me varaš s tem člo- vekom?"

Jeannette je odgovorila:

"Ker je močan!"

Paul je pohitel k telovadne- mu učitelju in je dosegel v raz- meroma kratkem času velike us- spehe v vseh panogah sporta. Njegove mišice so bile tako sil- ne, da se jih ne bi sramoval no- ben rokoborec. Najmočnejšega pariškega rokoborca je položil na tla. Ko je Jeannette to vide- la, se mu je vrgla okrog vratu in vzdihnila:

"Vedno te bom ljubila!"

Bila sta srečna.

III.

Ko se je Jeannette tretjič izne- verila Paulu, se je on obrnil do nje z vprašanjem:

"Zakaj me varaš s tem člove- kom?"

Jeannette je odgovorila:

"Ker je bogat!"

Paul se je še tisti večer za- prl v svojo sobo in je vso noč delal poizkuse. V jutranjih urah je bil z delom gotov. Odkril je nekaj novega, pomembnega na polju tehnike. Izum je prodal neki ameriški delniški družbi za

10 milijonov dolarjev. Ko je po- kazal denar Jeannette, se mu je vrgla okrog vratu in vzdihnila:

"Vedno te bom ljubila!"

Bila sta srečna.

IV.

Ko se je Jeannette četrthi... ne — štirideseti... ne — šti- ristoti izneverila Paulu, se je on obrnil do nje z vprašanjem:

"Zakaj me varaš s tem člove- kom?"

Jeannette je odgovorila:

"Ker je morilec!"

Paul je segel v žep, potegnil iz njega revolver in ustrelil Jeannette...

Od tistih dob trdijo, da je Jeannette prestala varati Paula...

Ali ste že začeli

agitacijo za DNEVNIK PROSVETO? Kampanja je sedaj v pol- nem teku in prvi uspehi so se že pokazali. Ne bodite vi zadnji pri- prijavljeni v to kampanjo. Pričnite takoj! Pridobite svojega znanca in prijatelja, da se takoj naroči na Prosveto. Čaka vas lepa nagrada, če pošljete dve ali več obnovljenih naročnin; ali vsaj eno novo.

Brez odbite provizije ste za enega novega naročnika za po- leta upravičeni do knjige "JIMMY HIGGINS" vredne \$1; za celo- letno naročnino dobite "SLOVENSKO-ANGLEŠKO SLOVNIČO" vredno \$2, ali pa druge knjige iz založbe "Književne matice", vrednosti \$2.

Za dve celoletni naročnini dobite lepo in debelo knjigo "AME- RIŠKI SLOVENCI", vredno \$5, ali pa druge knjige v vrednosti \$5.

Vsi bratje in sestre S. N. P. J., takoj na delo za nove naro- niki! Zlasti pa dopisniki, ki pišete, kako priljubljena vam je Prosveta. Še z agitacijo dokazite, da vam je res priljubljena in da delate za njeno razširjenje.

Naročnina je za celo leto \$5, za pol leta \$2.50; za Chicago in Cicero celoletno \$6.50, za Evropo \$8.

IZPOLNITE IN IŠČITE VA KUPON.

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

Priloženo dobite naročnino \$....., za katero pošljite Prosveto:

Ime

Naslov

Ime

Naslov

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI — izvrstna krasna knjiga, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00

Slovensko-Angleška Slovnica — zelo poučna in lahko raz- amljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....\$2.00

Zakon Biogenije — tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro.....\$1.50

Pater Malaventura — V Kabaretu — zanimiva povest iz živ- ljenja ameriških frančikanov, in doživljaj rojaka, iz- vrstno spopolnjena s slikami.....\$1.50

Zajedalci — resnična povest in prava ilustracija doslej skri- tega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki.....\$1.75

Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek.....\$1.00

Zapiski 8. redne konvencije S. N. P. J., 262 strani mehko vezana, stane samo.....50c

"Hrbtenica" — drama v treh dejanjih s prologom in epi- logom — mehko vezana, stane samo.....25c

"Informator" — knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J. — zelo priporočljiva za člana — stane samo.....20c

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA
ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE
NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA

MARK TWAIN:

MALI KLATEŽ
TOM SAWYER

Poslovenil I. Mulaček.

(Dalja.)

XIX. POGLAVJE.

To je bila velika skrivnost Tomova, vrniti se domov z brati razbojniki in pristostvovati lastni črni maši. Ko se je v soboto zvečer zmračilo, so veslali na nekem hlodu do missourskega obrežja in stopili na suho kakih pet ali šest milj pod mestom. Prenočili so skoraj do zore v gozdu poleg mesta, nato pa so se spazili po raznih stranskih potih do cerkve in se naspali na cerkvenem kofu med razvlako polomljenih klopi.

V ponedeljek zjutraj sta bili teta Polly in Mary pri zajutru zelo ljubeznivi s Tomom in zelo pozorni napram njegovim potrebam. Bilo je tudi nenavado mnogo govorjenja. In med govorjenjem je rekla teta Polly:

"Veš, Tom, ne rečem, da ni bila to ime- nitna šola, ko ste pustili skoro cel teden trpeti toliko ljudi, hudo pa je, da si mogel biti tako trdosrčen, da si meni pripravil to bridkost; če si lahko prišel na hlodu k svoji črni maši, bi prav tako lahko prišel in mi dal kako znamenje, da nisi mrtvih, ampak da si jo le potegnil od do- ma."

"Res, Tom, prav lahko bi bil to storil," je rekla Mary, "in prepričana sem, da bi bil tudi storil, če bi se bil na to spomnil, kaj ne?" "Ali bi res?" je rekla teta Polly in obraz se ji je koprneče razjasnil. "Povej no, ali bi bil res storil, če bi ti bilo prišlo na misel?" "Jaz — no, ne vem. To bi nam skazilo vse."

"Tom, Tom, nadejala sem se, da me vsaj toliko ljubiš," je dejala teta Polly s tako žalostnim glasom, da je fantu upadlo srce. "Bilo ti nekaj, če bi se hotel na to vsaj zmisлити, če- ravno tega nisi storil."

"Veš, tetka, to ni nič hudega," je prosila Mary, "to je samo Tomovo vtroglovo obnaša- nje — njemu se vedno tako mudi, da se nikdar ničesar ne spomni."

"Tem hujše. Sid bi se bil gotovo zmisli- l. In Sid bi bil tudi prišel in to storil. Tom, neke- ga dne, ko bo prepozno, se boš spominjal nazaj in si želel, da bi me lahko nekoliko bolj rad imel, ko bi te vendar stalo tako malo truda."

"Slušaj, tetka, dobro veš, da te imam rad," je rekel Tom.

"Vedela bi še bolje, če bi se malo po tem ravnal."

"Zelim sedaj, da bi mi bilo prišlo na mi- sel," je rekel Tom s skesanim glasom, "na vsak način pa se mi je sanjalo o tebi. In to je tudi nekaj, ali ne?"

"Dosti ni — toliko bi tudi maček storil — ali bolje je nego nič. Kaj pa se ti je sanjalo?"

"Veste, v sredo ponoči se mi je sanjalo, da ste sedeli vi tam-le pri postelji, Sid poleg zabo- ja za drva, Mary pa zraven njega."

"Res, tako smo tudi sedeli. Vedno sedimo tako. Veseli me, da si se toliko potrudil za nas v sanjah."

"In sanjalo se mi je tudi, da je bila tukaj Jova Harperja mati."

"Da, v resnici je bila tukaj! Ali se ti je sanjalo še kaj drugega?"

"Oh, vse polno. Ali sedaj je vse tako megleno."

"No, poskusi se spomniti — ali se lahko?"

"Zdi se mi nekako, kakor da bi bil veter — veter pihal na — na —"

"Napni možgane, Tom! Veter je pihal na nekaj, na kaj?"

Tom je nekoliko časa pritiskal svoje oči ob čelo, veter pihal na — na —

"Ze imam! Ze imam! Pihal na svečo!"

"Usmiljeni Bog! Dalje, Tom, dalje!"

"In zdi se mi, da ste vi dejali: 'Mislim, da so ona vrata —'"

"Dalje, Tom!"

"Samo trenutek, da pomislim — samo tre- nutek. Oh, da — rekel ste, da se Vam zde vrata odprta!"

"Tako gotovo sem rekla, kakor sedim tu- kaj! Ali nisem res, Mary? Dalje?"

"In potem — in potem — no, ne vem čisto gotovo, zdi se mi pa, kakor da bi veleli Sidu naj gre — naj gre —"

"No? Kaj? Kaj sem mu rekla, naj stori, Tom? Kaj sem mu dejala, naj stori?"

"Ukazali ste mu — naj — Oh, ukazali ste mu jih zapreti."

"Veste, za božjo voljo! Celo svoje življe- nje nisem slisala kaj takega. Nikar mi več ne pravite, da sanje nič ne pomenijo. Harperja mora to vedeti, preden sem za eno uro starejša. Rada bi videla, kako si pomaga tukaj s svojim brbljanjem o praznoverju. Nadaljuj, Tom!"

"Oh, sedaj mi pa postaja vse jasno kot be- li dan. Potem ste rekli, da nisem hudoben, sa- mo poreden in vtroglav in da se lahko prav ta- ko malo kličem na odgovor kot — kot — mi- slim, da je bilo žrebe ali kaj takega."

"In tako je tudi bilo! No, moj Bog! Na- daljuj Tom!"

"In potem ste začeli jokati."

"V resnici sem jokala. V resnici. Ali to ni bilo privikrat. In nato —"

"In nato je začela še Harperjeva gospa jo- kati in je dejala, da je bil Joe ravno tak in da ji je žal, da ga je našvrkala, ker je vzel smeta- no, ki jo je sama vrgla proč —"

"Tom! Duh te je obsenčil! Preroške sa- nje so bile to — da, prav zares! Sveta nebesa! — Nadaljuj, Tom!"

"Potem je rekel Sid — rekel je —"

"Ne vem, da bi bil kaj rekel," se je ogla- sil Sid.

"Da, pa si, Sid," je rekla Mary.

"Jezik za zobmi in pustita Tomu, da govo- ri! Kaj je rekel, Tom?"

"Rekel je — mislim, da je rekel, da upa, da mi gre bolje tam, kamor sem odšel, če pa bi bil včasih boljši —"

"Tu imaš, ali slliši? To so bile njegove lastne besede!"

"In vi ste ga ostro zavrnili!"

"V resnici sem ga! Kakšen angel je mo- ral biti tukaj."

"In Harperjeva gospa je pravila, kako jo je Joe prestrašil z žabo, ki jo je zažgal pred njenim nosom, vi pa ste pravili o mačku in mo- rivecu bolečin —"

"Tako resnično kakor živim!"

"In potem je bilo vse polno govorjenja, kako nas bodo iskali po reki in brali v nedeljo črno mašo in nato ste se vi in stara Harperje- va gospa objeli in jokali, nato pa je ona odšla!"

"Prav tako se je zgodilo! Prav tako se je zgodilo, tako kakor tukajle sedim! Tom, bolj resnično ne bi mogel vsega tega popisati, če bi bil videl na lastne oči! Pa kaj se je potem zgo- dil, Tom? Nadaljuj, Tom!"

"Potem, mislim, ste molili zame — in sem vas videl in slisal sem vsako besedo, ki ste jo rekli. Potem ste šli spat, meni pa je bilo tako hudo, da sem vzel pero v roke in napisal na kos sikamorove koske: Nismo mrtvi — samo z do- ma smo ali kot morski razbojniki, ter jo polo- žil na mizo poleg sveče. V spanju pa ste se zde- li tako dobri, da mislim, da sem stopil k poste- lji, se sklonil čez vas in vas poljubil na usta."

"Res, Tom, res? Prav vse ti odpušam ra- di tega!" In prišla je dečka in ga pritiskala k sebi tako prisrčno, da se je zdel sam sebi naj- večji malopridnež.

"Prav lepo je bilo to-le, dasiravno so bile zgolj — sanje," se je slšno zagovoril Sid sam pri sebi.

(Dalje prihajajo.)